

zbirke pravos. post. Za razkosevanje kmetovske zemlje in za prodajo posameznih delov od nje na Krajskem ni treba nobenega političnega dovoljenja (str. 77 „Pravnika“ opomba), treba samo razdeljenja davšin in (deloma) privoljenja intabuliranih upnikov, kakor ukazuje razglas c. kr. nadsodnije dne 14. novembra 1850 šte. 561 dež. zakon. krajn. Potrjujemo besede gospoda spisatelja, s katerimi na 10. strani „Pravnika“ Slovencom posebno priporočuje menjično pravstvo (Wechselrecht), ki ga je veljavni naš gospod M. Cigale res izvrstno razložil; zamolčati pa ne moremo svoje skrbi, da bi prosti deželan, posebno kmet, večkrat lahko v zmoto, v zadrego in v škodo prišel, ako bi menjice podpisoval, ker človek, ki nima vsaj nekoliko kupčijske vednosti in skušnje, se ne bo mogel na tanko držati vseh pravil, zaukazanih po menjičnih postavah. Trgovec, večji obrtnik naj dela z menjicami, gledé na druge ljudi pa bodimo zadovoljni, da se navadijo spisovati navadne pisma in vloge v dragi in lepi naši slovenščini. Kadar je treba pri kakem opravilu večje gotovosti ali naglosti, je bolje posluževati se pomočkov, ki nam jih druge postave dajejo, na pr. postavo za notarstvo, postavo zastran plačilnega zaukaza in drugi, od katerih se nadjamo v drugem zvezku „Pravnika“ kaj več brati. Ker državljani nima samo opraviti s sodnijskimi stvarmi, temuč tudi, in menda obilniši s političnimi, želimo, da bi dragi „Pravnik“, ki si je dozdaj že toliko hvale pridobil, v drugem delu nas učil, kako bi imeli pisati v zadevah soseskinih, kadar soseska kaj prodá, v službo vzame poljskega čuvaja itd., v zadevah cerkvenih, kadar je treba sloga za cerkev, kadar hoče kdo ustanoviti večne sv. maše, ali išče odveze od zadržka zakona itd., zastran davkov, ako bi jih radi razdelili, zmanjšali, itd., zastran razdeljevanja gojzdov, pašnikov, v opravkih z vojaščino itd. itd.

Ne bomo krivo prerokovali, ako izrečemo, da take knjige, tudi če bi je bilo na tisoče natisov, ne bo ostalo nič v prodajališčih bukvarjev. Bog daj srečo!

## Slovensko slovstvo.

*Domač koledar slovenski* za leto 1863, spisal dekan postojnski P. Hicinger. 8. tečaj.

† Če se je stari naš znanec letos nekoliko zakasnil, pa prinaša razun navadnega svojega obsežka v podučnem in zabavnem delu zopet zanimive reči, zlasti s slovenskega polja. Daljši spis razlaga prvine zemeljskih stvari, po izgledu letošnjega programa ljubljanske realke, samo v nekoliko manj učeni podobi, in pa z dovršeno razlago vseh prvin. Pisatelj je poskusil imena teh prvin zaznamovati po manj različnih oblikah, kakor pa je bilo v imenovanem programu nakazano. Kolikor namreč je novih imen slovenskih, kaže, da je bolje vse iz prilogov izpeljevati; tedaj kakor se reče: kislec, vodenec, tako tudi: ogljenec, soljenec, solitrovec, kremenovec, apnenec, glinjenec. Kolikor pa je imen ptujih, kaže bolje, vsem po navadnih vodilih slovensko obliko dati, namreč z odmečkom ptuje končnice; tedaj kakor: klor, brom, jod, bor, krom, tor itd., tako tudi barij, stronec, ozem, rod, palad, irid itd. Namesti neprijetnega gnjilca ali trohnelca pa kaže v priliki z imeni družih prvin bolje solitrovec, ker omenjena prvina je obstojni del znanega solitra. — Če dalje v omenjenem koledarji popis svetih mest in Carigrada duha odpelja v daljne kraje, ga nasproti popis Gorice in cerkniškega jezera vrne v domovino nazaj. Bolj obširni popis življenja sv. Cirila in Metoda z ozirom na slovensko zemljo je prav primerjen letu 1863, kot tisučletnemu spominu teh dveh slovanskih apostelnov. Životopis Friderika Baraga z njegovo podobščino pa kaže še živega Slovenca kot apostelja med ameriškimi divjaki. Kmetijstvo, obrtnijstvo in trgovstvo na

slovenski zemlji v starodavnem času utegne sedanje Slovence tudi po svoji strani buditi; naj vedó, kako so njihovi očaki delali pridno in umno. Naj nehajo svojo lenobo pokrivati s praznim izgovorom: „Sej moj oče tudi niso posebnega počeli, in so vendar živeli“. Živeli so očetje, pa so menim da slabje živeli kakor pa njihovi stari očaki; pač slabo znamenje za sedanje modrost in pridnost, če je pred 2000 leti vse tako dobro in še bolje bilo v kmetii, obrtnii in trgovini kakor današnje čase. Sedanje dni telegraf in železnica vse naprej podí; bi li Slovenec ne hitel naprej?

„Cvetja iz domačih in ptujih logov“ sta prišla 7. in 8. vezek (v enem snopiču) na svetlo. Nahaja se v teh zvezkih konec „Babice“ in začetek „Ksenofontovih spominov na Sokrata“, poslovenil P. Ladislav Hrvat, profesor slovensčine na gimnazii novomeški. Res lepo spolnuje „Cvetje“ svoj namen, da zabavno podaja roko podučnemu, in radnostni smo našli v vrsti pisateljev „Cvetja“ našega gosp. Ladislava — moža, kteremu slovensčina ni igrača, ampak resna študija.

## Spomini.

### III.

Na grobu Antona Olibana.

Spomini — in sopet spomini! Kaj ste mi nek in čemu? — Spomin! — O čuj zdihljaj iz preglobokega dna pretesnih prs, le solzo v trepečem očesu; lej zvezdico samičico na temnem obnebu, kako mirno trepetaje miglja, kako se samotna solza iz tresečih se trepavic utrinja; — lej blede, bolešno rožo, ki se je na pozno mrazno jesen zakasnila, dopada se Ti, — al se Ti pa ne vžali njeni pogled? — Lej, kako ste vendar same, samotne zapuščine brez tovaršice, sestre, mile tolažnice. Lej! to mi je spomin, — solza-zvezdica, solza-rožica, žalostna, samotna!

Lahko se menda dá brati, se kratkočasiš, kadar jih prebiraš, saj ti čas preteka; — al pisati jih! — ah, kako v duši vré in kipi, kako se srce krči v pekoči bolečini, in vendar ne morem drugače, — pa ložeje in resničneje bi pisal, ako bi pomakal pero v svetlo, slano solzo, ki mi kane na list, ali v srčne žile vrelo kri, kakor v temno, mrzlo črnilo. — In sopet sedem za potok prenašlo derečega časa in vpiram oči v njegove tamne valove, in primem za drog pametvanja in dregnem do dna, — in lej, vzdigujejo se drobčkene pene in jih je čedalje več in več, zamišljeno dušno okó vidi in gleda vés kip minulih dni: vzdignili so se svetli biseri spomina iz dna krvavega srcá, edino blago, ktero mu je ostalo, in nad strohnelim grobom davno minulih časov šumljajo zelene vejice spominja, kakor bi mi šeptale o komaj preteklih trenutkih. Pa več ali manj so žalostni vsi, naj se vzdigajo iz lastnega življenja rajsko solčne mladosti ali iz mojega roda starodavne prošastosti, ali — naj se ozrejo na gomile rajnih prijatlov.

Na tvojo gomilico naj se vsedem, moj mili rajni brate! Naj mi stopi tvoja drobna podobica pred moje oko, naj jo gledam še enkrat veselo, živahno, prepevajočo, — naj jo gledam še enkrat blede, bolešno, zdihajočo, — naj čujem še tvojega zadnjega bojevanja mili otožni glas.

Veči del bravcov „Novic“ te je prej že poznalo ko jez. Naju sta osoda in poklic še le leta 1846 pripeljala vkup. Živ, vesel, skoz in skoz resničen in odkritosrčen, včasí zamišljen, večidel humorističen, tudi nekoliko zabavljiv, pa nikoli ne hudoben, — tak si bil, ko sem te spoznal prvokrat, in — tak si ostal do zadnjega zdihljeja, ko sem te obiskal še kake 4 ali 3 dni pred tvojo prerano smrtjo.

Ni moj namen, in tudi ne more biti, zvanje življenje mojega rajnega prijatla na dolgo in široko v številnih, premnožnih besedah popisati, saj jez le spomina nabiram, kakor borne ponižne jagode na travico, in jih le zadovoljnim



bravcom ponujam. — Moj Bog! življenje učenca, in — če je, svojim starišem želje spolniviši, odpel novo mašo — kaplana, je eno drugemu tako podobno, kakor listu list, in moral bi z znano šablono začeti: „Rojen v slavni moravski tehantijski fari na štajarski meji krajnske Slovenije, — je bil sin pobožnih, pa tudi bolj ubožnih starišev, kateri so mladega Tončka že sprva lepo podučevali.“ — No tako je tudi bilo, in hvaležen je bil za to svojemu staremu očetu do njih konca dni. Menda ga je tudi večidel hvaležnost do njih v duhovnico gnala, da bi jim njih najsrčneje želje vresničil. „Refugium stupiditatis“ — kakor dostim očitujejo — mu duhovnica ni bila, ker on bi lahko bil z visokospoštovanim ondašnjim višjim državnim odvetnikom dr. R. v Gradec šel, in tam s svojim bistrim umom si drugega, morebiti boljšega kruha dobil, kakor tega, katerega mu je pelin natolcevanja in želč krivega sumnjenja dostikrat dobro osolil in ogrenil. Da je bil hvaležnega, nježno hvaležnega srca, mi med brezštevilnimi drugimi pisanimi pričami tako prisrčno lepo kažete dva stara, vsa rujava, že skoraj raztrgana lista od leta 1837, ktera so mu pisali častiti gosp. Miha Peternel, onda kaplan v Poljanah. Čemu ju je hranil? čemu vlačil s saboj skoz vse učilnice in po vsih svojih kaplanijah? Hvaležno občutljivo srce se ni upalo zavreči miloprijaznih vrst svojega prvega učenika, pobožnost proti starišem in učenikom, tista prava „pietas“, ktera naši mladini zmiraj bolj in bolj zmanjkuje v blaziranih, civiliziranih in oblizanih naših časih. (Kon. prih.)

## Originali iz domačega življenja.

Spisal Valentin Zarnik.

### III.

#### Čudni mozje.

(Konec.)

„Bog Vas živi vse skupaj! posebno pa tebe, na pol podohtarjeni Lim; Bog Vas živi fantje!“

Vsi se obrnemo in zagledamo, kar vsak bravec lahko vgane — Franceta pri vratih. Poprej je bil čisto obrit, ker je bilo včasih treba bogoslovca predstavljati, al zdaj je bil zaraščen kakor medved, in ko bližje stopi, zapazim, da ni imel več suknje na hrbtu z dratom zvezane, temveč se je odlikoval v opravi po najnovejši šegi. Vsi ga obsujemo in mu veseli roke stiskamo.

„Turibius, bokale napolniti!“ — vpije od radosti Lim. „Odloži, France, in tu k meni se vsedi in povej nam, kaj in kako? kje si vendar okoli po svetu hodil?“

Ko France prvi vrček na en dušek sprazne, iz žepa eno pest milares potegne in nam jih podari, potem pa prične:

„Ko smo se s popotvanja vrnili, fantje, je meni presneto slabo šlo, bil sem popolnoma suh: lekcije nobene, Knafel je komaj „pijanemu srakoperju“ zadostil, teta se je tudi uprla in ni bilo več duha ne sluha od nje. Druzega oktobra vès obupan znanega prepeličarja srečam, ki me vpraša, če znam francozko in na glasovir igrati. Brez pomiselka se možko odrežem, da če se pripravim, sem vsakemu virtuozu kos. Ponudil mi je potem, če bi hotel iti za dva ali tri mesce na Oggersko k baronu T. osem ur od Požuna sedanjega odgojitelja nadomestovati, da spet okreva, ker je za legarjem hudo zbolel. Imel bi trem paglovcom prvine francozke slovnice, pisarije in številstva v glavo vbijati in jih na glasoviru izuriti. Ker bi bilo le za malo časa, bi imel še enkrat toliko plače na mesec, kakor stalni odgojitelj, namreč: 120 goldinarjev, popotnino sèm ter tjà, sicer drugo pa kakor po navadi svobodno, s pogodbo, da že saj pojutršnjem odrinem. Obljubim, v roke si seževa in prepeličar precej baronu odpiše, kakošnega Francoza in virtuozu mu je dobil. — Vi se smejate, pa star pregovor pravi, da sila kola lomi, in da čez sedem let vse prav

pride. Ko sem bil še v ljubljanskem Alojzevišu, sem se naučil francozki brati in prvo stran Telemaka iz glave, kar sem pa že vse zdavnej pozabil; potem pa na glasoviru nekoliko brenkati. Drugo opravo sem imel, le hlač mi je manjkalo; toraj je bila moja največa naloga te s francozko slovnico vred na kakoršen trnek si bodi ujéti. Nehoté mi Tiln na misel pride, ki ima vse to v najlepšem stanu. Da mi črnih hlač že zavoljo svojega principa dobrovoljno ne posodi, sem si bil že naprej svest, da mu niso ravno neobhodno potrebne, sem iz tega sklenil, ker se po celi dan v knjigarni greje in lekcijonaril nikoli v svojem življenju ni. Toraj ajd nad njega, in res ste si obe mreni ujele, — na kakošno vižo, vem, vam je že sam povedal.

Ko se s hlaponom odpeljem, me je na čudne viže začelo skrbeti, kako bom francozčini in glasovirju zadostil, ker oboje je bilo za me skoraj sanskrit. Pa prekrasna misel me prešine in kmalo je bil naklep načinjen. Rekel bom, da knjige vse razumem, govor mi pa ne gré od rok, ker sem se le bolj s francozskim jezikom v jezikoslovnem obziru pečal in tudi mi je premalo časa za to ostalo, ker sem se skoraj vedno z glasovirjem vkvarjal. Da se pa v muzikalni zadevi ne vrežem ali blamiram, se bom pa raje precej urezal. Vzajem britev iz žepa in se na dva prsta levice skoraj do kosti urežem. Pekleusko me je sklelo, pa se kmalo dobro obežem. K večemu, sem si mislil, če sem do Božiča doli, in dotistihmal bo vendar lahko levica obevezana in tako sem tudi glasovirske pošasti rešen.

Zdaj pa francozko slovnico v roko, in neprenehoma sem se do Požuna tako skoz nos napenjal, da sem skoraj nahod dobil. Drugi dan opoldne se že v gradu baronu in baroneši predstavljam, ktera je bila posebno lepa, prijazna in na prvi videz dama polna takta. Kakor sem pričakoval, me precej po francozko nagovori, kar pa jez s tem pobijem, da sem se le temeljito s slovnico in slovstvom, z zlobodranjem pa nikdar pečal in da moj pravi element je glasovir, katerega se pa žalibog saj toliko časa ne smem dotakniti, predeu se mi rane na levici ne zacelijo, ktere sem si danes neusmiljeno potolkel, ko iz vagona stopim in padem. Zlo me pomiluje in me tolaži, da bo v štirih tednih gotovo vse zaceljeno, dotistihmal bo pa ona muzikalne lekcije prevzela.

Vse je bilo za moje zadovoljstvo vredjeno, paglovci so bili majhni in me radi ubogali; zvečer sem se sam lekcije naučil, drugi dan jim jo pa v glavo vbijal in se tako močno skoz nos napihoval, da sem nazadnje sam sebi vrjel, da sem Francoz. Vse je bilo dobro, ali le roka, roka se je meni v grozo neznano hitro celila vsled nekega mazila, s katerim me je baroneša sama mazala, in na vseh Svetih dan sem bil spet popolnoma zdrav. Še enkrat se ne bom vrezal, spahoval si je tudi ne bom, — toraj, sem si mislil, zdaj je čas, da predrzno po navadni flegmatičnosti nevarnost v obraz pogledam.

Res se je na omenjeni praznik popoldne velika družina pri nas zbrala, bil je poln salon starih gospej in mladih, nježnih gospodičin. Na enkrat zapazim šeptanje in mahoma se vès mladi krasni spol okoli mene zbere in me za Božjo voljo prosi, naj kaj zaigram, ker so slišale, kakošen virtuoz da sem. Se vé, da se branim še vse drugače kot hudič križa, — al nadlegovanja ni konca ne kraja; zgovarjam se, da le stare reči znam, ker v Beču brez glasovirja se nisem mogel dalje izurjati. Al vse je bilo zastonj! Ker vidim, da so vse moje besede bob v steno, se vsedem k glasoviru in sebi zakličem: alo, France, zdaj pa le korajžo in šnajt, bodi stari praktikus in flegmatikus! Vse društvo „pravo“ kliče, me obleže in se skoraj sopsti ne upa, da bi se nobeden mojih angeljskih glasov ne zgubil! Mirno pričnem par starih viž, ki jih je že Metuzalem znal; ko eno končam, začnem drugo, in potem spet prvo in tako naprej v kolobaric, kakor mi je enkrat normalni učitelj v Ljubljani na uho trobil:



ne ujema, kakor se to godi, kadar pišemo: z okna; ž njim; — zakaj bi se po fonitiki ne ravnali, temveč tedaj, kadar se ona s staroslovenščino zлага?

Naj mi bo še na koncu te rasprave dovoljeno, k svo-  
jemu prejšnjemu spisku nekaj dostaviti, kar se je preje po-  
zabilo. Pod prepozicijo iz sem omenil, da se sliši: „zezuti,  
zežemati, zežvižgati“ m. iz-zuti, iz-žemati, izžvižgati. Pi-  
sati se imajo te besede pravilno tako: ize-zuti; ize-že-  
mati itd., kakor se zraven „zezuti“ res tudi sliši, pa je  
popolneje, kot ono, tedaj tudi pisanja bolje vredno.

Janko Pajk.

## Slovenska umetnost.

„Slovenske pesme“, složila in blagorodnemu gospodu  
Štefanu Kočevanju, dohtarju zdravilstva, c. kr. okraj-  
nemu zdravniku, več učenih družb sočlenu in predsed-  
niku narodne čitavnice v Celji posvetila brata dohtarja  
Benjamin in Gustav Ipavca. V Celji, založil Juri  
Tarmon, knjigotržec.

Iz Celja 6. listop. Σ. — Pred nami leži osem mičnih  
pesem, in sicer: 1. O polnoči (samospev). 2. Zvezda  
(čveterospev). 3. Pod lipo (čveterospev). 4. Budnica  
(kor) od dr. Gustava Ipavca, tekst od Davoriina  
Terstenjaka. V prvi vlada melanholični duh slovaških  
napevov, v drugi lepa lirična nježnost in lahkota, tretja v  
čistem slovenskem duhu složena, bi utegnila skoro ná-  
rodna postati in se odmevati od Mure do Soče, četrta je  
krepak kor tudi v slovensko-narodnem glasu. — Dr. Ben-  
jamin Ipavc nam ponuja krasne plode svojega godbe-  
nega uma in sicer v prvi pesmi: „Zapušena“, besede  
Prešernove, mičen čveterospev, kateri se bode močno pri-  
kupil nježnemu spolu; — v drugi (tudi čveterospev) pod  
naslovom: „Domovini“, besede dr. Razlagove, veje duh  
goreče ljubezni do mile domovine, v tretji „Napitnica“  
(kor), besede Krekove, duh nedolžne srčne radosti. Posebno  
unemala bode četrta: „Ilirija oživljena“ (četverospev),  
besede Vodnikove, ker v njo je gospod skladatelj tako  
umno nabral glasove, kateri se zibljejo v slovenskih narodnih  
napevih. Ne rečemo preveč, da duha narodnih napevov sta  
razun slavnega Riharja najbolje dosedaj zapopadla brata  
Ipavca v svojih kompozicijah. Drugi naši domači sklad-  
niki, čeravno so nekatere dela njihove izvrstne, še so preveč  
napolnjeni z duhom talijanskega ali nemškega glasa, in pesmi  
so preumetno složene, zato tudi se težko obnarodijo, in le  
ostanejo vlastina umnih in izurjenih pevcov.

Zunanja oblika je krasna iz znane Kleinove tiskarnice  
v Beču. Umno izpeljani obrazek (vigneta) predstavlja raz-  
valino rifniškega grada, blizo kterega sta slavna skladnika  
rojena. Napis naslovnega lista je z rudečimi in modrimi  
črkami napisan, tako da ima pevec slovenske narodne barve  
pred očmi. Cena je menda najfalejša med vsemi cenami  
enakih del, in mislim, da ne bode čez 60 ali 70 kr. prišla.  
— Po vsem tem priporočujemo te izvrstne pesme vsem  
slovanskim umetnikom in prijateljem petja, posebno pa Slo-  
vencom, kajti, ako se bode ta zberka ročno razprodala,  
namenita gosp. skladatelja drugo zberko v beli svet poslati.

Slavne urednike slovenskih in slovanskih časopisov pa  
prosimo, naj oznanijo veselo to prikazen slovenske umet-  
nosti, ktero so posebno sorodni nam bratje Čehi in Hrvati  
čislati začeli.

## Spomini.

### III.

Na grobu Antona Olibana.

(Konec.)

Leta 1846 je prišel v Celovec v prvo leto bogoslovja,  
in moral je „eksternirati“, kakor več drugih prvega leta.  
Hitro si je pridobil ljubezen ne samo svojih tovaršev, temuč

tudi svojih učenikov, samo en sam mu je bil čmrn in ne-  
prijazen, ker rajni ni hotel in ni mogel „jurare in verba  
magistri“, to se pravi, Oliban je včasih latinščino po svoje  
krojil, in ni hotel „mrlatiti“ — quod significat vernacule  
„wursteln“.

Leta 1848, ko se je unela občna buna duhov, so njeni  
silni viharji pač tudi predrli v duhovščini tihotne zidovja,  
in kakor v drugih, so se v celovski pač tudi kovalje „pe-  
ticije“ — impiae memoriae! — In kakor drugod — na  
politiškem polju — po takih negodnih mladičih — so tudi  
tukaj metali z bombami za komarjem, in s topovi streljali  
po mušicah — in spodili 18 bogoslovcov, takih mladih ro-  
goviležev, ki se zdaj žalostno-milo smehljajo oni prešli dôbi.  
Med njimi bil je, se vé da, tudi naš Tone, kteremu je pa  
še posebna osebnost k temu pripomogla.

Leto in dan je po Celovcu inštruiral in s tem si služil  
svoj kisli kruhek — pa tudi sladko ljubezen svojih učencov,  
kteri še zdaj hvaležni pomnijo svojega učenika. Čislán je  
bil kot učenik in priden, pošten, pameten mladeneč v mar-  
sikteri žlahni rodovini, kakor na pr. v že navedeni gospod  
dr. R., rajnega gospoda okrajnega komisarja Ž. in drugih.  
Ljubili in čislali so ga vsi, toraj si pa tudi prizadevali,  
storiti mu želje kar le mogoče: spraviti ga sopet v vrsto  
labodskih bogoslovcov, kar jim je tudi po dolgem letu po-  
volji se zgodilo.

Pričujejo mi njegovi listi iz te dôbe, kako skrb je imel  
za svojega starega očeta, za svoje sestre, in kako silno se  
je trudil, doseči svoj namen, hrepenenje svojih domačih do-  
vršiti. — Zdelal je, priden in umen, kakor je bil, lahko in  
srečno druge dve leti bogoslovja in za mašnika bil je po-  
svečen 27. julija 1851.

Malo tednov potem je nastopil svojo prvo kaplansko  
službo v Št. Kancijanu v tunski dolini na Koroškem. Menda  
je njegove prve sv. maše dan — tudi bil zadnji — prav —  
istinito veseli, njegovega življenja!

In kako bi zdaj pisal, kako zdaj začel? Tvoj dnevnik  
pred menoj leži, — ne — ne tvoj dnevnik — tvoja duša!  
— Vsaka misel, vsaki občut, vsa žalost, radost in skrb,  
upanje, in strah, — molitev, s katero si nastopil — oh! tako  
plašna, tako goreča — in sopet tako zaupljiva, ki si jo  
pisaje molil prvi večer v svoji tesni izbici — med ptujci  
ptujec; nisi nikoli ne mislil, da bi v druge roke pred druge  
oči utegnila priti, — pa tudi za druge, profane oči nikoli  
ni. Tolike nježnosti, tolike zaupljive vere, toliko plahega  
upanja, toliko blagih namenov! In spisaval si je svoj dnevnik  
dolge dolge leta — če ne večkrat čez dan — vsaj vsaki  
večer, in vse, vse — vsa duša njegova mi pred očmi stoji,  
in berem, kakor v odprtih bukvah, katerih črke ti lagati ne  
morejo. Vnet za vse, kar je lepo, žlahno, blago in sveto,  
si je prizadeval in se trudil na vso moč, — ali — kdo te  
bo sodil? — ako te Gospodova beseda tolažljivo oprostí:  
„duh sicer je voljan, al — truplo je slabo“; — včasih je  
moč le oslabela in „v družbi domači veseli“ si je ži-  
vahen pevec kaki kozarček še več nalil — „in tud' popil“  
— nikoli pa nisem slišal, da bi kdaj bil kaj nespametnega  
ali zasmehljivega bil počenjal; — vesel je bil, prepeval  
rad, pa — pika — črna — mu je ostala; — zakaj — ? —  
calumniare audacter, semper aliquid haeret! — Prišel je v  
Roje in Šmarje v labodski dolini, da je tam bližje čast.  
gosp. Placidu Javorniku, temu veleučnemu rodoljubu po-  
magal — (kar je že kot bogoslovec storil) pri spisanju  
razlaganja sv. pisma, kterega smo, žali Bog! le I. bukve  
dobili. Škoda! Ako bi se to delo v vsem tako dovršilo  
bilo, kakor so I. Mojzesove bukve — gotovo! noben narod  
nima in ne bi dobil take izvrstne popolnosti te dôbe. —  
Od ondot prestavljen v Šmarten pri Slov. Gradcu, kjer je  
poslovenil Štolcova „Oče naš“ — je prišel nazadnje k Ma-  
teri Božji na jezeru, ali k „Fari“, kakor tù na Koroškem  
pravijo.

Kaj pa zdaj Tone? Pešal je čedalje huje in huje, fara



je težavna — navada je postala — železna srajca, truplice majhno je bilo tudi pikro in slabo, — in pljuča so jele bolehati. Pa noter do zadnjega je še zmiraj bil vedrega, šaljivega duha, zmiraj tista dobra, usmiljena duša. Le že proti koncu je narava vendar le premagala in nekako samoglaven in nevoljen je postal. Ko sem predzadnjikrat ga obiskavši stopil v njegovo izbico, mi je blede, kostene ročice proživši ihtal: „Dragotine! zdaj me kar več ne kregaj, zdaj je že — zastonj — je — prepozno!“ — In sva sama se o nekterih še pogovarjala, me je prijel z drobnima ročicama za moje in bolešno-svetlim pogledom v oči še djal: „Jel' — brate! da nič nisi jezen, — lej — sem pač sirotle! Bog se me usmili in ljuba — mati Božja!“ — In kaj sem hotel?! Jokal sem se, kot se zdaj jočem, ko te vrstice pišem, in tolažil me je: „Saj ne bo dolgo — ne — le možko še ti — pretrpi — tam —“ — in stegnil je vès navdihjen medlo dlanico proti nebesom, in švigale so mu oči — „— tam — tam — bo — mir!“ — zdihnil je zvrnivši se v vajšnico. Malo dni potem — oh ja — gotov sem, našel si ga, ktere ga ti svet ni dal, ti ga dati ni mogel: — mirú! — Mirno spi!

Kar Olibanovo literarno delavnost zadeva, res ni bil prvakov eden našega slovstva; al kar imamo od njega, je lepo, žlahno zrno, blago jedrce. Nektero njegovih pesem prepevajo mladi in stari, nektera njegovih pridig se označuje po slovenskem svetu — in njegov „Oče naš“ je pravaka te dobe literature, A. Štolca tudi Slovencom v domači, prav domači obleki prikupil. — Koliko je delal, jaz sam ne bi bil verjel, al zdaj verjamem, ko sem njegovo zapuščino pregledal.

Dvoje še h koncu: hvala in prošnja, oboje v spomin!

Očitna hvala prečastitemu gosp. duh. svetovavcu, gosp. župniku Balantu Bergmanu v imenu žlahte, tovaršev in vseh prijatlov rajncega. Tako potrpežljivo, ljubeznjivo in skrbno postrežbo, kakor jo je rajni vžival pri temu blagemu gospodu, ki so mu bolj oče kakor predstojnik bili, je ne bo brž kateri njegovega stana dobil. Bog Vam plati!

Vi pa, tovarši in prijatli rajncega Toneta! Ali ste že pozabili naše obljube? Že stojijo spominki ranjih tovaršev, Požárjev, Mozejanov, Hermeterjev; mislim, do druge obletnice njegove smrti, do 8. maja 1863 bi se našega pevca tudi lahko pripravil. Bodite tedaj naprošeni, da svoje prireske po zmožnosti, po meri prijateljstva do rajnega, skoraj in obilo darujete. Prosim in zaupam, da slavno vredništvo naših „Novic“ jih bo rado sprejemalo\*), na Dolenskem gg. Trafenik, Frjašek in drugi prijatli rajncega, in vem, da sl. vredništvo „Prijatelja“ ali gosp. odborniki društva sv. Mohora g. Frčnik bi vse doneske prijeli in v Celovcu vreden spominek našemu rajnemu prijatlu preskrbeli. Za nadgrobnico (napis) se bomo že pomenili.

Ravno ko te vrstice zgotovljam, prisije mi pohlevno jesensko solnčice skoz okno, in mi ogreva že otrpnjene prste z zadnjim svojim milim žarkom. Le sij mi solnčice, le sij mi! Sij mi pa tudi na mojo zahvalo, pozlačuj jo s svojim najzlatejšim žarkom, sij mi na srca mojih in rajnega prijatlov in razpali jih z ognjem bratovske ljubezni, — sij mi pa tudi na gomilico rajnega brata in ogrevaj zadnje jesenske cvetlice na nji, — Ti pa Tone! glej prijazno z žarne svetlobe visoko nad solničnim žarkom prosijoč na svoje prijatle!

## Lepoznansko polje.

### Nočajski zmaj.

Pripoved iz srbske vojske.

(Dalje.)

„Glejte bratje! to je Stojan“ — zavpije mladi vojvoda Todorović — „dokler smo se mi zbirali in počivali, imel je on opraviti s turško glavo tù!“ „Lepo, brate, tvoja puška

govori — reče mu pristopivši k njemu. „Glej, glej!“ — opazi mrtvega junaka — „kakor vidim, ni bilo zastonj“.

„Skoro zastonj!“ — reče Stojan — „je mar mogoče, da hlapčeva glava odveljá za gospodarjevo?“

„Kaj govoriš, Čupić?“ — vojvoda čudé se vpraša, in vsi hajduki obstopijo Stojana, radovedni, kaj se je zgodilo.

„Povedal ti bom, Todorović, važne novice!“ — mu reče Stojan — „vi bratje pa, le vstopite se okoli mene, da me boste razumeli.“ — „Kaj praviš, vojvoda moravskih junakov“ — obrne se zopet k njemu — „čigav je bil ta turban, ki sem ga prinesel danes k tebi?“

„No?“ — povpraša stopivši še bliže k Stojanu.

„Pa uni“ — povpraša dalje Stojan — „uni, ki si ga ti na poti pobral predvčeranjim?“

„Ustrelil sem va-nj, kakor ti na svojega“ — odgovori Todorović — „pa zato se tudi čudim današnjemu tvojemu dogodku.“

„Al jez ti povem še večé čudo“ — povzame Stojan.

„Pa zakaj si tako prepal in stresnil se?“

„Jez sem se le enkrat prestrašil svoje žive dni“ — djal je Todorović — „in to je bilo, ko sem hlepil po maščevanju, namreč takrat, ko sem vidil, kako so spahije gazili po naših duhovnih in kmetovih pa jim nisem mogel vrniti, zato ker nam še ni svitalo solnce takrat“.

„Tim bolje“ — suče si Stojan brke, in poznalo se mu je na licu, da jim hoče nekaj neveselega povedati, pa ni vedil, kako bi začel. Obrnil se je k svojemu prijatlu in nadaljeval: „kaj bi povedal o Osman-begu?“

„Osman Gjuro beg?“ — ponovi Todorović.

„Da!“ — reče Stojan — „verjemi mi, jez ga poznam! On je za deset družih; vidil sem ga v vojski pri Jadru“.

„Tudi jez ga poznam!“ — seže mu Todorović v besedo — „tam za brdom v Kliševcu mu je stala palanka; bil je ponosit; gazil je po nas, al nas ni pogubil. Sramota se sicer težje pretrpi, kakor častna smrt, al on se je uklonil našemu maščevanju ravno tisto noč pred našo ustajo.“

„Hoj brate!“ — zavikne Stojan, in z njegovega očesa so se sipale iskre — „tvoja sestra te je hranila z blatom, al Osman ti ga je včeraj dal, da si ga grizel, kakor danes meni“.

„Spričaj, kar si rekel!“ — razpali se Todorović in začne se tresti na vsem životu kakor šiba.

„Stojan Čupić se ni še nikoli zlagal!“ — brž se opraviči hajduk — „povej mi, zakaj se treseš, Peter?“

„Ne tresem se več!“ — odgovori na puško se naslonivši mirno. „Govori dalje!“

„Jeli smo ob enem sol in kruh“ — djal je Stojan — „kaj ne, pobratime?“

„Smo.“

„Da ti vendar pravo povem“ — rekel je Stojan — „Jelica Todorovićeva ti je izdala domovino, in ravno preden ste prišli, pobegnula je z Osman Gjurgo begom.“

Potresla se je gora, tako so junaci zavreli; pa Peter Todorović je stal nepremakljiv, kakor da bi se nič ne zmenil za to.

„Njegova turbana sta Jelici naznanjala, da je čaka — nadaljuje hajduk — bila sva ji, Peter Todorović, sporočitelja, ker sva ji donesla glas vsak enkrat.“

„Dosti je!“ — poskoči Todorović, in lice njegovo bilo je rudeče kakor zora, in oko skor krvavo — „dosti je!“ — reče — „povej mi, kam sta jo zavila?“

Stojan je mahnil z roko proti tisti strani, kamor sta pobegnula. Todorović hoče za njima, pa Stojan mu je zabranil: „Lovi orla, kadar se ti nad glavo vije pod oblakom, pa se ti izmakne. Moja puška je taka, da malo taci, pa vendar nisem nič opravil ž njo. Iz belega sveta nista šla nikamor, pa kje bi bila drugej, kakor v Belem gradu. Tam ju najdemo.“

„Ako Bog dá! Tega se nadjam kakor rešenja dušnega in svobode domovinske“ — dostavil je Todorović, obrnil se